NELER VARMIŞ O «SİYAH ÇANTA»DA MEĞER

Oruç ARUOBA

Enis Batur, bir yazısında (**Tan 2**, Haziran 1982) Walter Benjamin'in «siyah çanta»sını arıyordu — yaratıcılarının ölümleriyle 'yetim' kalan, yitip giden (ama sonradan yeniden bulunan) elyazmalarının serüvenlerini bu imgede odaklaştırarak.

Fransa-İspanya sınırındaki o ölüm gününde Benjamin'in elinde olduğu söylenen «siyah çata» mıydı (muhtemelen) değil(di) miydi, bilinmez, ama, Benjamin'in bir dizi 'yazınsal kalıt'ı yeniden bulunmuş gerçekten: Pek yeni de değil hani; Benjamin'in yapıtlarının İtalyanca basımının yayımcısı Giorgio Agamben, Paris'te, **Bibliothèque Nationale**'de, iki yıl önce bulmuş kalıtı, ama, neden bilinmez, onca süre gizli tutmuş bulgusunu.

Aslında hikaye bir hayli eski: 1930'ların sonunda, Benjamin Nazilerden kaçarak Paris'e geldiğinde, Georges Bataille ile dost olur. Bataille **Bibliothèque**'de çalışmaktadır; Benjamin de, 1940'da, intiharıyla sonuçlanan kaçma girişiminden önce, bir kısım elyazmalarını, yazınsal kalıntını Bataille'a teslim eder. Kalıt, II. Dünya Savaşı boyunca kütüphanede korunur, 1950'de de, Benjamin'in 'yazınsal varis' tayin ettiği Adorno'ya teslim edilir. Ama (anlaşılan gözden kaçma sonucu) kalıtta bulunan beş büyük zarf dolusu 'malzeme', Frankfurt'a gitmez, Paris'te kalır. Agamben'in 1981'de bulunduğu, bu zarflardır —bir raslantı sonucu o da: Agamben, aslında, Bataille'in bazı elyazmalarını aramak üze-

re girmiş kütüphaneye, Benjamin malzemesini Bataille'ın kağıtları arasında bulmuş.

Neler varmış, bu "çanta"da?:-

İlkin, Benjamin'in **Berlin'de Çocukluk** adlı anı-metin derlemesinin bir nüshası varmış: Yazar, bu nüshada, bazı düzeltmeler, özellikle de metinlerin sıralarında bir dizi değişiklik yapıyormuş. Bu duruma göre, kitabın basılı biçiminin yeniden düzenlenmesi gerekecek...

Sonra, Benjamin'in **Çoğaltılabilirliği Çağında Sanat Yapıtı** adlı denemesinin ve Brecht üzerine bazı yazılarının ilk çalışmaları ve daktilo metinleri varmış "çanta"da; bunlar da, bu yazıların değerlendirilmelerine katkıda bulunacak...

Başka bir bulgu, Benjamin'in, yayımlamaksızın, yıllar yılı koruduğu bir dizi gençlik şiiriymiş: Dostu Friedrich Heinle'nin ölümü üzerine 1914-1922 arasında yazdığı seksen 'sone'nin el-yazmaları — henüz yayımlanmamış bu metinler üzerine 'uzman'ların 'şimdilik' kayıtlı yargıları, şiirleri Hölderlin-Rilke-Hofmannsthal çizgisine yerleşen «sevgi ve hüzün» dolu şiirler oldukları yollu... Bu şiirler, ancak yayımlandıktan sonra bir 'yer'e oturabilecekler, yazarın yaşamında.

Bulgunun en önemli parçası ise, yine 'uzman'lara göre Benjamin'in **Paris, XIX. Yüzyılın Başkenti** adı altında geliştirdiği çalışmasının içinde yer alan (?) **Pasajlar** ve **Baudelaire** bölümleriyle ilgili geniş kapsamlı bir metinler ve notlar toplamı. Bu konuda, temmuz ayında Paris'te toplanan Benjamin-Kollogium'unda bir hayli patırtı çıkmışa benzer:—

İki Parisli 'germanist', Michel Espagne ve Michael Werner, bulunan yeni malzemenin, bu çalışmayla ilgili kalıtın yayımlanmış biçiminin baştan aşağıya değişmesini gerektirdiğini sağlamışlar, verdikleri bildirilerde: Buna göre, Benjamin, çalışmasının vardığı son aşamada, **Pasajlar** metnini **Baudelaire** metnine katarak, bütün yapıtı Baudelaire üzerinde odaklaştırmaya yönelmiş. Uzmanlar, bunun kanıtı olarak, Benjamin'in **Pasajlar** metnine koyduğu ve şimdiye dek çözülenmeyen, çeşitli renkte mürekkeplerle yapılmış bir dizi işareti gösteriyorlarmış: Yeni bulunan malzeme, bu 'şifre'yi çözüyor; 'şifre' de, **Pasajlar** met-

ninin Baudelaire metnine 'entegre' edilmesini öngürüyormuş.

Bu kalıt-çalışmanın yayımcısı Rolf Tiedemann ise, aynı fikirde değilmiş: Yeni bulgulardan ancak yayımın düzelti-okuma aşamasında haberdar olan Tiedemann, gene de, **'Pasajlar'ın** metin bölümünde değiştirecek birşey yok" diyormuş --herhalde, 'bulgu'yu bunca zaman gizli tuttuğundan dolayı İtalyan meslekdaşına bir-kaç 'laf' ederek...

Yeni, anlaşılan —bizim anlayabildiğimiz—, durum bir hayli karışık: Tiedemann'ın «büyük bir filolojik başarı» olarak nitelenen yayımı, bu son bulgularla 'tehlike'ye mi giriyor; yoksa, Espagne ve Werner, bir başka 'uzman'ın yazdığı gibi, «yalnızca bir yontulmuş taş yığını bulunan bir yerde mermer bir saray» mı 'vehmediyorlar', bilinmez...

Zaten bilinmez ki: Yazarının elinden **son** biçimini, «tamam, oldu, bitti bu kadar» **onayını ve mührünü** almamış bir metin, yetim kalmaya, kör-topal kalmaya ve —ne yazık— onun-bunun (şu ünlü 'uzman-filolog'ların) elinde kalmaya mahkûmdur. Öyle görünüyor ki, kendi ayakları üzerinde durabilir hale gelene dek, hep yazarının **desteğini** gereksiyor yazı; **tam** olmadıkça, **tamamlanmadıkça**, kendi-başına varolamıyor, kendini koruyamıyor, giderek bağımlılaşıyor, sonra da, işte, 'uzmanlar'ın eline düşüyor --

Kafka, dostu Brod'a bulunduğu, ölümünden sonra metinlerinin yakılması vasiyeti konusunda haklı mıydı acaba?

O «siyah çanta» **hiç** olmamalı mıydı?...

Tan Dergisi, Sayı: 13, Aralık 1983

EVV3L
http://evvel.org

Oruç Aruoba İlgileri
http://evvel.org/ilgi/oruc-aruoba